

בכזה המזלג

ובילדי נכרים ישמיקו.
 בורשא חי בנקאי יהודי, מתבולל, פטרוש;
 פולני נלהב היפוליט וולברג. מכספו
 הוציא סכומים עצומים לטובת הספרות
 הפולנית, בממונו נוסדה הוצאת ספרים
 שהפיצה ברבים ובמחיר זול את כתבי
 מיצקיביץ, סנקביץ, פרוס, אוישקו
 ואחרים. בכספו העסיק מספר רב של
 מלומדים ומומחים והדפיס את ספריהם
 במדעי המכניקה להגדיל את התורה
 הזו, שלא היתה נפוצה ביותר בפולין,
 ולהאדירה, הוא בנה דירת זולות לדלת
 העם, יחד מושבת קיץ לילדים חולים
 בציכוצינק ואחרון אחרון: יחד בכספו
 בסיועם של ניסו רוטונד וש' בלך
 בית ספר סכני נבנה, כי וולברג אסר
 לניס סנין הנוער היושב בפולין הקוני
 נרסאית צבא סכנאים ומהנדסים, אשר
 יטו שכם להוציא את עמם ממצוקתו
 הכלכלית, טאותו בית הספר יצאו בני
 כבישים וכתו חרושת, מסלות ברזל ונשרים
 וחלק ניכר לו בהדרכתו חיל המומחים הנר-
 רשים לאינדוסטריאליזציה של פולין,
 תלוצי-האינדוסטריאליזציה הזו, רובם ככולם
 יהודים—וולברג, בלך, רוטונד, ורטהיים,
 אפשטיין—עשו את שלהם ובורשא
 מתנוסס הדר בית הספר עיש וולברג,
 שעבר לידי המשלה, ומוציא שנה
 שנה חיל מלואים חדש של מומחים.
 וולברג, שהרבה לזרוע בשדות זרים—
 נלמען האמה צריך להוכיח, שהיה גם
 חבר להברת ספיצי השכלה והכריו על
 פרסים בעד עבודת מהקר היסטורי
 בתולדות יהודי פולין, שזכו גם בשעחם
 מאיר בלבן, יצחק שיפר ומשה שור—
 רשם, כמובן, מעל כל ספעליו באותיות
 גדולות ומאירות עינים: בלי הבדל דת
 ונזע, כדרכם של אלה.

ועתה קראתי בעתונים: החאנדות
 התלמידים לעזרה הרדית בבית הספר
 עיש וולברג, עזרת אחים הנהנית גם
 מעזרה משלתית, החליטה שלא נקבל
 לתוכה יהודים, הסיניסטריון לעניני
 ההשכלה בישראל את ההחלטה, והתלמידים
 הכריוו שביחה, בתשובה להכרזה זו
 סגרה הנהלת ביה"ס את המוסד, ביה"ס
 היה סגור ימים מספר והתלמידים, שעמדו
 במרדס, התחכמו ומצאו מוצא לאמרי +
 ארוני המניסטר, הלא חברינו היהודים
 אנודות פיוחדות להם, ישנו נא עבדיך
 בארץ נושן...

והיה מי שהעיר: אילו נדלדל נכדו
 של וולברג ובא כפתוי בית הספר, שניסד
 בכספי אכיוזקנה, לבקש תורה ודעת—
 כי אז היתה, עזרת אחים מונעת ממנו
 סער וססך ונמצא ששערי המוסד היו
 נעולים כפניו, והוא הדין לנבי נכדו של
 המיסר השני, רוטונד, שלא היה יכול
 ליהנות מכל עזרה, אעפ"י שאביו הזקן
 יצא בחיו לשמר, כי התלמידים דייקו
 בתקנתם: תלמיד ממוצא ישראלי
 אסור בכניסה.

ספור המעשה— והוא ישן-נושן—
 הם ונשלם וכנהוג אין עמו אלא מעט
 מוסר השכל, אשר הוולברגים מדור-דור
 הסכינו לבנותו. דלת

צרות עין, כמסופר ב.ארבעטער
 צייטונג הורשאית (נליון 1) החליט הועד
 הפועל של ההסתדרות המרכזית לבתי
 הספר האידישאים בפולין (צ. י. ש. §)
 לשלוח מכתב חוזר לכל כוסדותיו ולעורר
 את הסורים, כי יספרו באוני התינוקות
 דבת צישיא סקצת שבחו של בר
 ברוכוב בטלאת עשר שנים לפטירתו.
 החלטה זו לא עברה, כנראה, בלי התנגדות
 מפנים ודאי באה בשל דרישתם התקיפה
 של פועלי ציון שנועד הפועל, אולם
 משנתקבלה ההחלטה המפורשת ונשלחו
 החוזרים באה לידי משנה-נלוי אותה
 צרות-האומק, שהיא מראשי הלקוים של
 צישיא והטבועה בעצם מהותה, במכתב
 החוזר לא נזכר, חליטה, אף בהברה
 קלה, כי האיש ברוכוב היתה לו זיקת-מה
 לתנועת הפועלים הכללית והיהודית, כמו
 כן לא הוזכר, חס ושלום, כי תורתו
 של ברוכוב שמשו בנין אב לתנועת
 פועלים יהודית גדולה, שהרי הששו
 מאד מחברי החוזר, סן יוטל עליהם
 לחטוא במוצא שפתם ולהוציא מפהם
 כמפורש את המלים המשותות והמגודות:
 ציונות וארץ ישראל. לא נשאר אפוא
 לפריטה אלא ברוכוב אחד: זה הנלשן
 שחרש במענית המחקר של האיד ש
 וחשף את סקורותיה, אולם גם בבלשנותו
 צרה עינם שר פדגוגי הצישיא ושלתו
 את ידם למעט את דם-תו, במכתב
 החוזר יטופר איפוא על ברוכוב, שפרסם
 בפנקסי הוילנאי את עבודתו

ספרותו של בלשן אירי, — החומר היה
 מסודר בז'ורנלים שונים וברוכוב לקט
 אותו —

ז'ורנאליס—כתוב, ללמדנו: האיש

לא חזר אחרי החומר הנצרך לו בבתי
 עקד וארכיונים ולא נטלשל בכרכיהם
 לכנוס מאבני המחקר המפורות בקצוי
 תכל אלא, סחבי ידיעות מתוך עתנים
 וכללן יחד נעין, שיטה מקובצתי וחבר
 קטלוג די הגון של ספרים אירוב ישנים,
 לפעמים בלתי ידועים

ומלבד זה כתב— לפי החיזר—, תפקדי
 בלשן אירי וכחב

שורה שלמה של רצנויות
 נו ועסק גם באורתוגרפיה אידית—
 ופליק.

במקצת קדם להם למחברי החוזר
 מי שנחב ב.אנציקלוסדיה הסובייטית את
 הערך: ברוכובי זה שהיה מלסנים מתל-
 מיריו ועתה נאמן-בית היבסקציה ושאינו
 מחייב בכרוכוב אלא את הבלשן בלבד.
 אולם היבסק אמר למעט את דמותו
 של ברוכוב כדי מחצית בעוד אשר
 הנונדאים שנצישיא השיאם לבם למעט
 גם את דמות הבלשן כדכתיב: פרעה
 לא נזר אלא על הזכרים ולבן ביקש
 לעקור את הכל.

ולמרבה תפארתם התחכמו גדולי
 הצישיא ושלתו את מכתבם זה בכונה
 תחילה בערב יומא דפגרא ונמצא שנת-
 קבל בכתי הספר כששעריהם נעולים
 כנר והתינוקות פרחו להם לנאות דשא
 להתענג על ימי המרגוע.

פוליטיקה הנוכית זו— ודאי שיש
 בה הידור וגדלות המוחין.